

“Formare și dezvoltare profesională în mediul defavorizat” Phare 2006

**prof. Gabriel Stan – director C.C.D. Bacău, coordonatorul proiectului,
office@ccdbacau.ro**

**prof. Mihaela-Liliana Ciuchi, C.C.D. Bacău, expert formator în cadrul proiectului
prof. Ema-Maria Fâciu, C.C.D. Bacău, expert formator în cadrul proiectului**

Abstract

*Studiile arată că în mediul rural problemele de acces la educație sunt cauzate de posibilitățile reduse de acces fizic, condițiile precare de învățare, sărăcie, precum și costurile relativ ridicate ale educației (inclusiv educația de bază) pe care această comunitate nu și le poate permite. Ponderea scăzută a personalului didactic calificat din mediul rural, în comparație cu mediul urban, reprezintă unul din factorii care influențează în mod negativ accesul la educația de calitate în mediul rural. Articolul prezintă modul în care proiectul **PHARE CES 2006 - „Formare și dezvoltare profesională în mediul defavorizat”** a reușit să faciliteze accesul la educație în mediul rural, prin deplasarea activităților de formare de la „sediul” către cei care au reală nevoie de ele, profesori și elevi, prin oferirea unor programe de formare continuă care permit formarea și dezvoltarea unor abilități absolut necesare în societatea cunoașterii.*

1. Introducere

Conform Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, elaborat de Guvernul României, una din prioritățile naționale o reprezintă dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale.

Fiind unanim recunoscut faptul că resursele umane reprezintă motorul societății bazate pe cunoaștere, obiectivul general al Strategiei de la Lisabona îl constituie dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, prin asigurarea oportunităților egale de învățare pe tot parcursul vieții.

Competitivitatea capitalului uman este direct influențată de nivelul de educație. Pentru grupa de vârstă 25-64 ani, datele pentru România indică faptul că ponderea populației din acest segment de vârstă, care a absolvit cel puțin liceul, este apropiat de media la nivelul UE, dar inferior nivelului atins în cele 10 noi state membre și țintei UE, de 85%, stabilită pentru 2010. Datele indică faptul că ponderea populației care absolvit, cel puțin, liceul a crescut în perioada 1999 - 2005 de la 67,9% la 73,1% (date statistice preluate din programul operațional sectorial dezvoltarea resurselor umane 2007-2013, varianta iulie 2007).

**Profesori din cadrul Grupului Școlar Agricol “J. M. Elias”
Sascut răspunzând chestionarului aplicat de C.C.D. Bacău**

Răspunzând acestor obiective strategice instituțiile având ca obiect de activitate educația și formarea inițială și / sau continuă au obligația legală și morală de a oferi resurselor umane - cadrelor didactice, cele mai moderne și viabile tehnici de stimulare a creativității, eficientizare a gândirii, comunicare, rezolvarea situațiilor conflictuale care pot conduce la creșterea calității în educație și formare continuă.

Toate acestea trebuie pliate și raportate la nevoile reale ale cadrelor didactice, care au fost identificate de Casa Corpului Didactic „Gr. Tabacaru” Bacău prin intermediul unui chestionar aplicat la începutul anului școlar.

Prin analiza acestor chestionare s-a constatat **importanța** deosebită (peste 84% din respondenți) acordată **educației permanente**, realizată prin acțiuni de formare continuă, în cadrul unor instituții specializate. Ierarhia răspunsurilor a fost următoarea: „foarte mult” 37%, „mult” 48%, „așa și așa” 13%, „puțin” 1%, „foarte puțin” 1%.

Tot din analiza chestionarelor a reieșit că domeniile relevante în care profesorii intervievați doresc acțiuni de formare continuă sunt: tehnologia informației (16%), proiectarea unității de învățare prin metoda proiectelor (21%), dezvoltare personală (19%), fonduri structurale (17%).

Programul “Dezvoltarea formării continue a personalului din învățământul preuniversitar”, finanțat în cadrul măsurii D “Îmbunătățirea accesului la educație și formare și la sistemul de învățământ profesional și tehnic specific regiunii” cu scopul de a contribui la prioritatea B “Dezvoltarea resurselor umane” din DPP CES 2004-2006, are ca prioritate principală dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din liceele din mediul rural, în conformitate cu noile curricula flexibile și diversificate, iar proiectul a încercat să răspundă direct acestei priorități.

2. Prezentarea programului de formare inclus în proiect

Proiectul „**Formare și dezvoltare profesională în mediul defavorizat**” a urmărit să faciliteze accesul la educație în mediul rural, prin deplasarea activităților de formare de la „sediul” către cei care au reală nevoie de ele, profesori și elevi, prin oferirea unor programe de formare continuă care permit formarea și dezvoltarea unor abilități absolut necesare în societatea cunoașterii cum ar fi: responsabilitate și capacitate de adaptare, abilități de comunicare, creativitate și curiozitate intelectuală, gândire critică și sistemică, informații și abilități media, abilități interpersonale și de colaborare, identificarea, formularea și soluționarea problemelor, responsabilitate socială și auto-formare.

Obiectivului specific al proiectului l-a constituit dezvoltarea profesională a minim 80 de profesori din liceele din mediul rural al județului Bacău (Grup Școlar Agricol „J. M. Elias” Sascut, Grup Școlar Agricol Hemeiș, Grup Școlar „Al. Vlahuță” Podu Turcului), în perioada octombrie 2008 – mai 2009, în conformitate cu necesitățile societății bazate pe cunoaștere formând astfel profesori și elevi, membri competitivi într-o societate europeană.

TIC la Grup Școlar „Al. Vlahuță” Podu Turcului

Programele de formare continuă pe care le-au urmat profesorii în cadrul acestui proiect asigură dezvoltarea profesională a acestora în direcțiile:

- curriculum, instruire, evaluare, modele și strategii de predare-învățare; dezvoltări recente (“Instruirea în societatea cunoașterii”);
- management de proiect („Managementul proiectelor educaționale”);

- abilitarea profesorilor în utilizarea calculatorului („Tehnici informaționale computerizate – inițiere”);
- Școala ca organizație – Colectarea și accesarea fondurilor („Fonduri structurale – dezvoltare instituțională”);
- Dezvoltare profesională și managementul carierei - Dezvoltare personală și managementul carierei în educație („Globalizare și integrare europeană prin servicii”).

Principalele competențe care au fost dezvoltate sau îmbunătățite în cadrul activităților de formare ale proiectului sunt:

- utilizarea calculatorului și a soft-urilor specializate (ex: Microsoft Office, Internet Explorer);
- planificarea unității de învățare, utilizarea metodei proiectului în cadrul procesului de învățare, folosirea metodelor și instrumentelor moderne de evaluare, autoevaluare și inter-evaluare, elaborarea portofoliilor pentru unitatea de învățare;
- identificarea nevoilor și problemelor școlii și a comunității din care provin, elaborarea proiectelor educaționale pentru soluționarea problemelor, implementarea și evaluarea proiectelor educaționale;
- utilizarea unor metode și tehnici care să permită identificarea specificului local al serviciilor și posibilitățile lor de dezvoltare, conștientizarea acțiunilor de protecție a consumatorilor de servicii;
- dezvoltare instituțională: abilitarea profesorilor de a identifica, selecta și propune proiecte fezabile cu caracter educațional care să atragă fonduri structurale europene, contribuind la dezvoltarea bazei tehnico-materiale a școlilor și la propria lor dezvoltare profesională.

Programele de formare continuă propuse prin proiect au acoperit, astfel, domenii noi ale formării profesionale ale cadrelor didactice.

3. Evaluarea și impactul proiectului

Primul aspect analizat în cadrul chestionarului de evaluare aplicat la finalul programului de formare derulat în perioada octombrie 2008 – mai 2009 a urmărit impresiile generale privind organizarea programului de formare continuă „Formare și dezvoltare profesională în mediul defavorizat”. Astfel conform părerilor exprimate de 82% dintre persoanele intervievate organizarea programului a corespuns așteptărilor acestora, iar pentru 18% organizarea a corespuns doar parțial (fig. nr. 1)

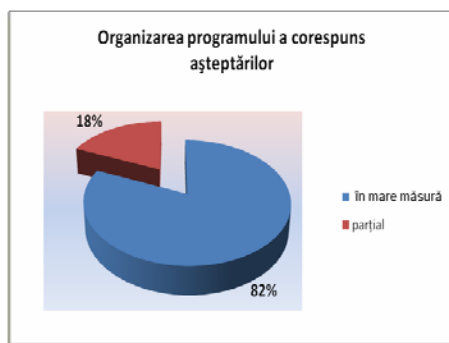

Fig. nr. 1

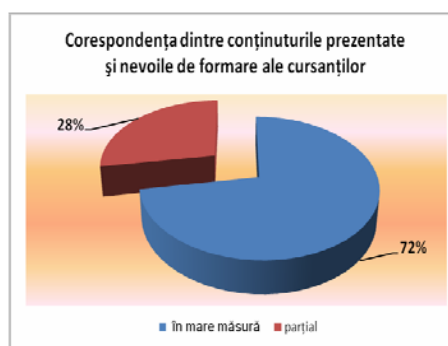

Fig. nr. 2

Un alt aspect relevant urmărit prin evaluare este legat de corespondența dintre nevoile de formare a cursanților și conținuturile prezentate pe parcursul programului de formare. Din acest punct de vedere 72% dintre participanți au afirmat că ele au corespuns în mare măsură și 28% au corespuns doar parțial. Procentele reieșite demonstrează că structura programului de formare propusă de CCD Bacău a avut la bază un chestionar de identificare a nevoilor care a fost aplicat înaintea depunerii proiectului, pentru a răspunde nevoilor reale ale grupului țintă, profesorii din liceele din mediul rural defavorizat (fig. nr. 2).

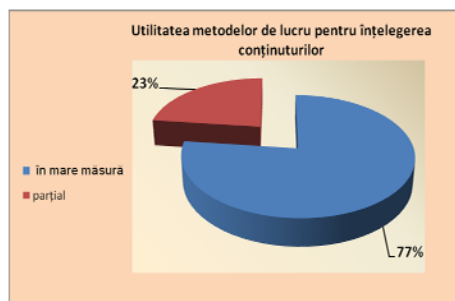

Lucru în echipe la Grup Școlar Agricol Hemeiuș

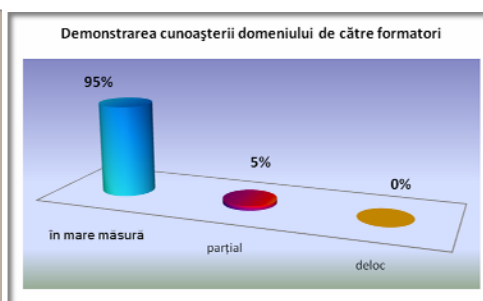
Deoarece conținuturile sunt utile nevoilor de formare identificate, este foarte important ca metodele de lucru folosite pe parcursul programului de formare de către formatori să faciliteze înțelegerea acestora. Acest aspect a fost și el supus analizei și evaluării cursanților și datele demonstrează că metodele folosite au permis înțelegerea conținuturilor în mare măsură pentru 77% dintre persoanele interviuate și doar parțial pentru 23% dintre profesori (fig. nr. 3).

Chestionarul a supus atenției și evaluării cursanților prestația formatorilor implicați în program din diferite perspective, cum ar fi: cunoașterea domeniului, aplicațiile realizate, feedbackul oferit, metodele interactive utilizate, densitatea informațiilor. Cu privire la cunoașterea domeniului de către formatori informațiile sunt

realmente impresionante, deoarece 95% dintre cursanți au apreciat pregătirea științifică deosebită a formatorilor (fig. nr. 4).

Fig. nr. 3

Fig. nr. 4

Aplicațiile propuse de formatori pentru operaționalizarea conținuturilor teoretice au facilitat în mare măsură acest obiectiv pentru 80% dintre cursanți și doar parțial pentru 20% (fig. nr. 5).

Un instrument util pentru eficientizarea programelor de formare este folosirea mijloacelor și metodelor interactive de către formatori. Din acest punct de vedere pe parcursul sesiunilor de formare au fost utilizate metodele interactive în mare măsură pentru 83% dintre cursanți și parțial pentru 17%, ceea ce demonstrează că în ansamblu sesiunile de formare realizate de formatori au fost centrate pe formabili și nevoile acestora, prin implicarea lor activă (fig. nr. 6).

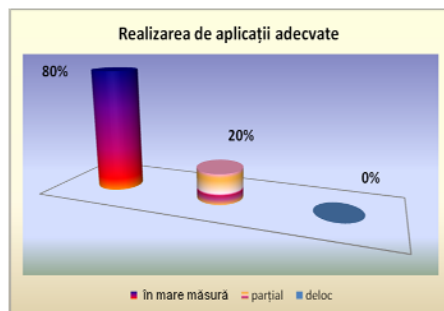

Fig. nr. 5

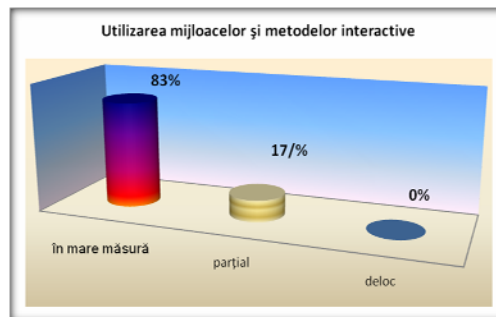

Fig. nr. 6

Orice activitate de formare pentru a fi eficientă implică o evaluare formativă, pe parcursul acesteia pentru a putea regla din mers funcționalitățile existente sau pentru a răspunde nevoilor reale ale cursanților în concordanță cu situațiile care apar. Din acest motiv chestionarul de evaluare finală și-a propus să analizeze și modul în care formatorii au utilizat metodele de evaluare pe durata întregului program de formare. Pentru 55% dintre cursanți metodele de evaluare au fost foarte bine alese și folosite, pentru 42% bine folosite și pentru 3% satisfăcător utilizate (fig. nr. 7).

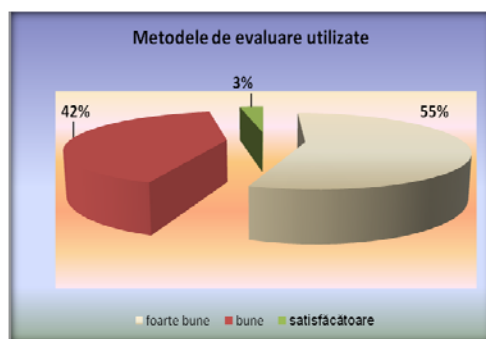

Fig. nr. 7

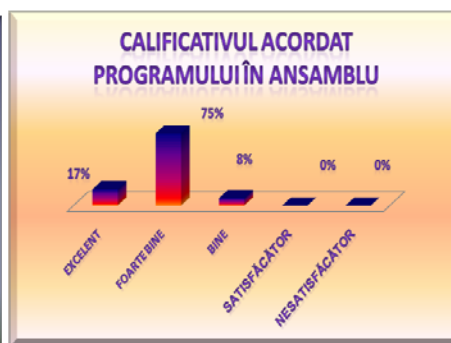

Fig. nr. 8

Ținând cont de aceste aspecte evaluate cursanții au fost rugați să acorde un calificativ programului de formare continuă în ansamblul său. Răspunsurile au fost îmbucurătoare pentru CCD Bacău, echipa de proiect și formatorii implicați, deoarece pentru 11% dintre cursanți calificativul acordat programului a fost „excelent”, pentru 75% opțiunea a fost „foarte bine” și doar 8% au acordat calificativul „bine”. Aceste procente dovedesc implicare totală pentru proiect, performanța formatorilor, coerența și responsabilitatea echipei de proiect și a conducerii instituției (fig. nr. 8).

Scopul final al proiectului Phare CES 2006 și al programului de formare asociat este de fapt dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din mediul rural defavorizat și

Aspect de la susținerea sesiunii de evaluare finală

creșterea calității educației, deci aplicarea la clasă a competențelor formate sau dezvoltate. Din această perspectivă părerile finale ale cursanților sunt următoarele:

- ✓ din perspectiva dezvoltării profesionale 42% au considerat programul foarte util, 55% util și 3% sunt de părere că este puțin utilă;
- ✓ din perspectiva activității desfășurate la clasă 32% au considerat programul foarte util, 62% util și 5% puțin util.

Reprezentarea grafică a acestor opinii este sintetizat în figura nr. 9.

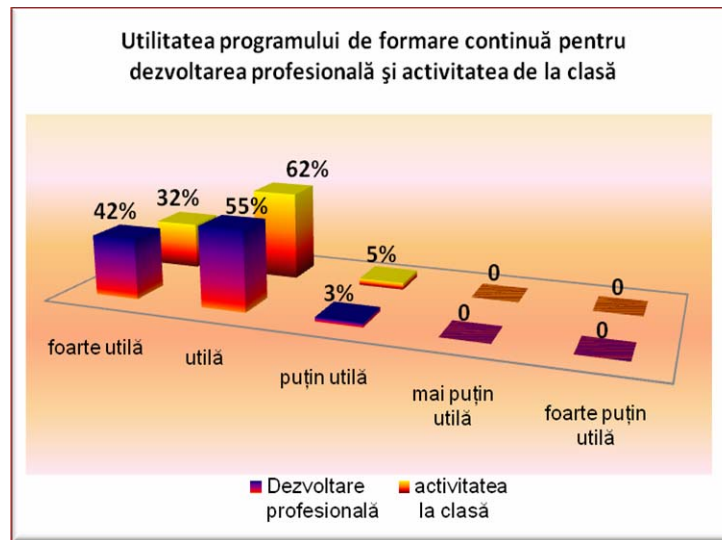

Fig. nr. 9

Pentru a justifica opinia exprimată anterior formabili au fost rugați să exprime cel puțin un argument în această direcție. Astfel cursanții au considerat că pentru dezvoltarea profesională programul de formare a fost util în următoarele direcții:

- ✓ perfecționarea modalităților de lucru;
- ✓ facilitarea obținerii și sistematizării informațiilor;
- ✓ dezvoltarea abilităților de formare;
- ✓ posibilitatea redactării proiectelor;
- ✓ comunicarea mai bună cu colegii de școală;
- ✓ noutatea unor conținuturi;
- ✓ utilizarea efectivă a tehnologiilor instruirii;

- ✓ creșterea capacității de analiză și decizie;
- ✓ accesul mai facil la informații;

Captură de pe Blogul Grupei Nr. 1 de la Grupul Școlar „Al. Vlașuța” Podu Turcului

Din perspectiva utilității programului pentru *activitatea de la clasă*, persoanele intervievate au adus ca argumente următoarele:

- ✓ îmbunătățirea modului de predare și evaluare;
- ✓ aplicarea la clasă a metodelor studiate;
- ✓ facilitarea comunicării cu elevii;
- ✓ interactivitatea orelor de curs;
- ✓ formarea la elevi de noi abilități și competențe;
- ✓ utilizarea calculatorului la orele de curs;
- ✓ prezentarea în mod activ a unei teme;
- ✓ perfecționarea mijloacelor de realizare a planului unității de învățare;
- ✓ abordări noi, dialog, comunicare, perspective noi de predare;

După parcurgerea întregului program de formare continuă participanții consideră că au obținut sau dezvoltat următoarele competențe:

- ✓ utilizarea calculatorului și adaptarea TIC în procesul de predare – învățare – evaluare;
- ✓ comunicare și colaborare on-line;
- ✓ utilizarea strategiilor moderne de predare, în special metode active de implicare a tuturor elevilor;
- ✓ planificarea unei evaluări continue;
- ✓ realizarea de proiecte educaționale;
- ✓ utilizarea aplicației online pentru aplicarea proiectelor din fonduri structurale;
- ✓ capacitatea de analiză și sinteză a fenomenului globalizării și a efectelor acesteia asupra educației.

Un efect imediat al participării la acest program de formare a fost și depunerea de către Grupul Școlar Agricol „J. M. Elias” Sascut a unui proiect pentru POS-DRU, Axa 1 Domeniul 1.3. De asemenea, proiectele realizate în cadrul programului „Instruirea în societatea cunoașterii” au inclus toate ariile curriculare și au reprezentat un punct de pornire pentru proiectarea unităților de învățare în anul școlar 2009-2010.

Experiența trăită prin implementarea proiectului „Formare și dezvoltare profesională în mediul defavorizat” a oferit instituției noastre posibilitatea de a furniza un program complet cadrelor didactice și a demonstrat că orice inițiativă este viabilă dacă se iau în considerare cerințele beneficiarilor suprapuse peste rigurozitatea unui proiect finanțat din fonduri europene. Rezultatele obținute ne dau dreptul să credem că orice instituție de formare poate să-și propună dezvoltarea competențelor profesionale și personale ale personalului didactic cu efecte multiplicatoare asupra calității educației.

Sustenabilitatea proiectului este asigurată de Casa Corpului Didactic „Grigore Tabacaru” Bacău prin lărgirea grupului țintă și asigurarea accesului oricărui cadru didactic din Bacău sau din altă zonă în perioada 2009-2012.

Derularea în detaliu a proiectului și efectele sale multiplicatoare pot fi vizualizate pe site-ul www.ccdbacau.ro secțiunea Proiect Phare.